

Medvirkning i samtale og diskusjon

for Rettighetsbaserte skoler med vekt på elevmedvirkning

Mål:

Elevene gruer seg ikke for å ta ordet i klassen. Det er greit med uenighet, og elevene tør å endre mening

Tidsbruk:

Fleksibelt

Materiell:

De fleste aktivitetene trenger ikke noe ekstra utstyr. Nederst i dokumentet er det forslag til problemstillinger som kan diskuteres

Gjennom engasjerte klassesamtaler og diskusjoner øves sentrale ferdigheter i LK20 som *drøfte, argumentere, reflektere, utforske, begrunne, lytte, fortelle* osv.

Med trygge rammer og nysgjerrighet på ulike løsninger og synspunkter kan du som lærer bidra til at flere kaster seg utpå og aktiviseres i samtalen.

Medvirkning i samtale og diskusjon

Kjennetegn på god klasseromsdialog

Det åpnes for innspill som stimulerer elevene til å tenke selv (åpne spørsmål, forespørsler om forklaringer eller oppklaringer)

Elevene får eierskap til dialogen ved å få mulighet til å initiere og styre diskusjonen gjennom egne innspill

Elevene bygger på hverandres ideer ved å føye nye punkter til diskusjonen

Ideene i samtalen blir utfordret på en konstruktiv måte

Elevene begrunner ideene og argumentene i samtalen

Elevene tør å endre mening

Elevene forsøker å bli enige (uten at de nødvendigvis må bli det)

Alle lytter og anerkjenner hverandres innspill

(Andersson-Bakken & Heggernes, 2022)

Tips til deg som lærer

Velg temaer som engasjerer elevene

Still åpne spørsmål med flere mulige svar

Gi elevene tid til å tenke før de svarer – vent uten å si noe

Følg opp elevenes innspill

Vær åpen for at elevene kan endre mening

Medvirkning i samtale og diskusjon

Aktiviteter

Tidlig og enkel start

Start tidlig med enkle øvelser som ufarliggjør det å ta ordet i klassen. Still enkle spørsmål i klasseringen på første trinn som alle svarer på etter tur, for eksempel *hva heter du, hva liker du best av pizza og taco osv.* En trygg, ufarlig start åpner etter hvert for samtaler og diskusjoner der flere i klassen deltar.

La elevene diskutere to og to før de gradvis går sammen i større grupper. Da blir det i sin tur lettere for flere å ta ordet i hel klasse. Sirkuler og lytt til samtalene. Bruk informasjonen til å velge hvem du skal spørre i plenum.

Fysisk meningsytring

Elevene skal ta stilling til ulike påstander. De starter i en klynge midt på gulvet og skal plassere seg på en linje i rommet der den ene siden representerer *helt enig*, den andre *helt uenig*. Elevene viser sitt standpunkt gjennom hvor de plasserer seg på linja. Alternativt kan linja deles opp med tall fra 1-5, og elevene plasserer seg ved ett av tallene eller fire hjørner i et rom representere ulike meninger. Noen får begrunne hvorfor de står der de står. Om noen skifter mening underveis, kan de endre plassering.

Start med enkle, «ufarlige» påstander som for eksempel *sommer er bedre enn vinter/ appelsin er bedre enn eple*. Etter hvert kan påstandene være utgangspunkt for etiske problemstillinger, politiske diskusjoner osv. (Se eksempler på påstander side 4.)

Dilemmahistorier

Læreren leser opp dilemmahistorien for klassen. Etterpå får elevene litt tid til å tenke over hva de selv ville gjort i situasjonen. Deretter deler de tankene sine med en læringspartner. Til slutt samler læreren klassen i plenum og hører de ulike refleksjonene elevene har kommet fram til.

Sara sitter i klasserommet og kjenner hjertet banke litt fortere. Læreren har nettopp stilt et spørsmål hun faktisk vet svaret på. Hun har lyst til å rekke opp hånden, men hun blir usikker. Hva hvis jeg sier noe feil? Hva hvis noen ler?

Samtidig ser hun at flere andre i klassen også nøler. Kanskje de også er usikre. Læreren venter tålmodig. Sara kjenner at hun egentlig vil bidra, men hun liker ikke å være i sentrum.

Skal hun rekke opp hånden og ta ordet, eller skal hun la være og håpe at noen andre svarer?

Diskusjonstafett

Fire elever sitter med ansiktene mot hverandre på stoler. De andre står rundt. Klassen har fått et tema de skal diskutere eller en utfordring de skal drøfte, men det er bare de fire på stolene som har lov til å snakke. Når som helst kan imidlertid elevene rundt ta på skulderen til en av de sittende for å få vedkommendes plass og dermed mulighet til å bli med i diskusjonen. Klassen kan deles i flere diskusjonsgrupper slik at flere blir aktivisert.

Medvirkning i samtale og diskusjon

Debatt med «tildelte meninger»

To og to skal diskutere en påstand. Elevene deles først inn i to grupper. Den ene gruppen samler argumenter FOR påstanden, den andre MOT.

Noen elever i hver gruppe danner et «ekspertpanel» som kan hjelpe de andre med flere argumenter ved behov. Resten går sammen i par – en fra hver gruppe – og starter diskusjonen.

Den som skal være FOR starter med å lese påstanden. Den andre følger opp med motargument osv. Når en slipper opp for argumenter, kan en gå til ekspertgruppa og få hjelp.

Stille debatt

Tidsbruk: 30-40 minutter

Materiell: A3-ark og skriveredskaper

- Elevene arbeider i par.
- Parene får utlevert et synspunkt eller en påstand. Den ene skal forsvare påstanden, den andre finne motargumenter.
- Det er ikke lov å snakke underveis.
- Eleven som er FOR synspunktet, starter med å skrive et forsvar for synspunktet på en til to linjer i en snakkeboble på arket.
- Den andre skriver et motargument i ny snakkeboble, hvorpå den første eleven følger opp med et svar eller et nytt argument.
- Snakkeboblene forbindes med streker underveis, så man kan følge argumentasjonen.
- En kan eventuelt følge en «ja, men ...»-struktur i besvarelsene.
- Spør eleven etterpå hvordan det var å diskutere på denne måten.

Noen synspunkter som kan brukes i øvelsene over:

(Etter hvert kan du la elevene foreslå påstander!)

- Barnearbeid bør være lov.
- Barnekonvensjonen burde inneholde retten til å være lykkelig.
- KI burde være forbudt å bruke i skolearbeid.
- Foresatte burde bestemme alt for barna til de fyller 18 år.
- Man må alltid fortelle sannheten.
- Alt på skolen bør være gratis.
- Det bør ikke være forskjellige religioner i samme land.
- Det er viktigere å være en god medborger enn å være flink på skolen.
- Ett menneske kan gjøre en stor forskjell i et samfunn.
- Datat spill er en god måte å få venner på.
- Man kan være modig selv om man er redd.
- Det burde være forbud mot engangsplass.
- Norge bør innføre skoleuniform.

Medvirkning i samtale og diskusjon

Hvilket bilde skal ut?

Her er det ikke noe fasitsvar. Alle forslag er like riktige, og det er lav terskel for å delta. Be elevene komme med sine synspunkter og begrunne dem. Aktiviteten åpner for kreative løsninger og spennende refleksjoner. Bruk Charlotte Duesunds forslag til bilder nedenfor eller sett sammen bilder selv.

Duesund (2026)